

NEWS

Pazušanas māksla

Par tāfelītēm, kas čukst, lai runā gleznas

2026. gada 26. jūnijs, Tobias Engl

Plaukstas platumā no Morandi karājas darba tāfelīte, tikko lielāka par pastkarti. Visu dienu tā ir čukstējusi: vārdu, gadu, trīs teikumus par pelēko, ko gleznotājs jauca no putekļiem un pacietības. Kad pēdējā apmeklētāja atstāj zāli un runā vairs tikai parkets, tā ievēlka sevi, līdz tās virsma uzņem vakara gaismu kā lieta papīrs.

Tas ir tās triks. Tā nespīd pret gleznu, tā gaida. Ja no rīta kāds pienāk tuvāk, tā mostas no pussnaudas, pietiekami gaiša, lai to lasītu, pietiekami apslāpēta, lai neapžilbinātu laku blakus. Sensors skaita soļus, ne sejas. Kas iet garām, paliek neskaitīts. Kas uzkavējas, saņem vārdu.

Morandi priekšā no rīta stāv sievietē no Kioto. Viņa pieskaras tāfelītei, un teksts pārkārtojas... lasāms no labās puses vīrietim blakus, kurš atbraucis no Beirūtas, lielos burtos dāmai ar lupu. Trīs cilvēki, viena tāfelīte, nekādas drukātu bukletu kaudzes, kas vakarā nonāk grozā. Valodas mainās, glezna paliek, kas tā ir.

Pēcpusdienā pie kaimiņu darba drūzmējas skolas klase. Zēns pieliek pirkstu pie stikla virsmas un palielina otas triepienu, līdz kļūst redzama atsevišķa sara pēda, ko gleznotājs vilcis pirms simts gadiem. Viņš smejas, klusi, jo zālē jābūt klusam. Tad viņš gleznu atkal atlaiž.

Rāmis ir šaurs kā zīmuļa mala, matētā misiņā, ko restauratore izvēlējusies pati. Neviens kabelis nenodod, no kurienes nāk strāva; zālē zem pieminekļu aizsardzības neviens labprāt neurbj. Un, kad nams naktī izslēdz savu tīklu, tāfelīte neko neaizmirst. Tā nes savas zināšanas sev līdzi. Zālei nevajag tālu datu centru, lai pateiktu, ko tā zina par savu gleznu.

Dažās naktīs zāle kļūst cita. Viena izstāde beidzas, cita sākas, un, kamēr ārā pilsēta gul, tāfelītes visā namā pārrakstās. Nekādu sastatņu, nekāda drukas pasūtījuma, nekādu kāpņu kāpņutelpā. No rīta karājas tie paši gleznu āķi, bet siena stāsta citu stāstu, nomainītu stundā trīs dienu vietā.

Tā izskatās atturība, kad tā kļūst par tehniku. Ne skaļais žests, bet labi nolikts pusteikums. ScreenWay ir platforma tāfelītes saturam, lai nepamana to un ne gleznu. Ekrāns, kas nostājas klusās dabas kalpošanā, ir sapratis, kam muzejs ir domāts.

Vakarā uzraugs aizslēdz durvis. Morandi pelēkais grimst krēslā, tāfelīte blakus elpo līdzi. Kad nākamajā dienā pirmā gaisma krīt caur jumta logiem un pirmais solis nāk pār parketu, tā atkal klusi sāk stāstīt. Līdz tam tā tur sardzi, kā labs eksponāts mācās no sava kaimiņa - mierīga, uzticama, pilnībā klātesoša.